

Aruanne ICOM Eesti juhatusele

Soome Konservatorite Liidu (Nordic Association of Conservators (Nordic IIC Group) – Finnish section) konverents “Monumental Treasures. Preservation and Conservation” .

Helsingi, 21.-23. oktoober 2015

Konverentsi kava:

http://www.konservaattoriitto.fi/index.php?option=com_content&view=article&id=70&Itemid=107

Osalesin 21.-23. oktoobril Helsingis toimunud Soome Konservatorite Liidu konverentsil “Monumental Treasures. Preservation and Conservation”. Tegemist oli nende jaoks juba kahekümnenda kongressiga. Minu jaoks algas kõik juba eelmisel aastal, kui konverents ja artiklitevoor välja kuulutati. Otsustasime koos Hilka Hiipiga saata ka oma artikli ning meie rõõmuks valitigi see konverentsi publikatsioonis avaldamiseks välja. Nii oli see minu jaoks esimene rahvusvaheline konverents, kus mul õnnestus ka esineda. Konverents toimus Soome Rahvusmuuseumis, mida mul aga kahjuks tiheda päevakava tõttu ei õnnestunudki külastada. Päevad algasid üsna vara ja olid tihedalt ettekandeid täis pikitud. Eraldi tooksin välja, et konverentsi ajakavast peeti kinni lausa minuti täpsusega.

Konverentsi teema - monumentaalkunsti säilitamise ja konserveerimisega kaasnevad mured ja mõttekohad - oli osaliselt ilmselt valitud seetõttu, et parajasti käivad Helsingis mitme suure hoone restaureerimistööd, mis kõik peavad olema valmis hiljemalt 2017. aastaks, mil Soome Vabariigil on 100. aastapäev. Restaureerimisel on parlamendihoone ja rahvusraamatukogu, juba valminud on presidendipalee restaureerimistööd, millest anti konverentsil ka ülevaated. Monumentaalkunsti alla paigutusid konverentsi ettekannetes veel hauamonumendid, ajaloolised seinatekstiid ja -maalid, teatridekoratsioonid, altarid, kirikuinterjöörid, väliskulptuurid... Teemade ring oli lai ja käsitlused väga huvitavad.

Artiklite autoritele lisaks esinesid ka kutsutud esinejad. Jukka Jokilehto tuletas oma ettekandega meelde, millised on meie nõ juured – millele baseerub kogu meie profession ja kuidas on see arenenud, ning tema doktriini väärtusi ja autentsust rõhutav vaim hõljus konverentsi kohal ka edaspidi. Lisaks ettekannetele oli eraldi ka posterite session.

Käsitlused olid nii eetiliste küsimuste rõhuasetusega kui väga põhjalike materjaliuuringute kokkuvõtted, millest nii mõnigi tuleb meile tulevikus väga kasuks. Väga huvitav ettekanne oli Rootsist Lisa Niltenilt ja Catharina Nordenstedtilt, kes esitasid ajalooliste interjööride koristamise juhtnõore. Eeskätt puudutab see meie mõistes ehk majamuuseume, mõisaid ja ajaloolistesse hoonetesse sisse seatud muuseume, kus nii objektid vitriinides kui hoone ise on mälestised, kuid sellal, kui vitriinides olevate esemete eest hoolitsevad konservatorid, ei märgata hoone rutiinsete koristustööde puhul sisse seada mõningaid olulisi pisiasju – millega ja kui suure koguse veega pesta põrandaid, pühkida tolmust raame ja muid väikeseid detaile. Rootsi töögrupp oli

selleks koostanud omaette teatmiku, mida jagati omanikele ja hiljem korraldatud uuringu alusel võisid nad väita, et sellest oli olnud ka reaalne kasu. Juhuks, kui meil peaks olema vajadus koostada sarnane töömaterjal, oleks meil juba võimalik eeskujule tugineda.

Mitmed esinejad näitasid oma ettekannetega, kui erinev on konservaatorite igapäevatöö. Näiteks ei kipu enam peale Christina Danielli ja Susanna Eklundi ettekannet hästi kaebama, kui laemaalingu kallal töötades peaks prožektorite valguses veidi palavaks minema – nende ettekanne rääkis Soome konserveerimisprojektist Jordaania Petra lähedal asuvas arheoloogilises väljakaevamispaigas, kus tööd saab teha vaid hommikul poole kuuest päeval poole kaheni, lahuseid ja vahendeid tuleb sulamise ja plahvatamise eest hoida eraldi varjupaikades ning nädala peale ettevaatlikult ratsioneeritud vesi tuuakse konserveerimispaika eeslitega, kuna vaid nemad suudavad kaljusel pinnal liigelda.

Meie artikkel Hilka Hiopiga käsitles suuremõotmeliste seinamaalide eemaldamist arhitektuursetest keskkondadest, mis on määratud hävinemisele. Artikkel põhines kahele seni teostatud tööle – Eesti Kunstiakadeemia vana, tänaseks lammutatud peahoone freskode ja Tartu vanas kaubamajas paiknenud Elmar Kitse seinapannoo eemaldamisele. Kuna peale artikli esitamist oli meil aga õnnestunud tegutseda veel ühe seinamaali eemaldamise juures Viljandi lähedal asuva Vana-Võidu mõisa nõukogudeaegse juurdeehituse lammutamise eelselt, saime ettekandesse tuua veel kolmandagi näite. Ehkki selliste osalejatega konverentsil esinemine pani natuke jala värisema, oli meie ettekande teema teistele väga huvitav ning hiljem tegid osalejad väga palju juttu täpsemate detailide üle küsimiseks ja oma sarnaste lugude jagamiseks. Väga lohutav oli kuulda, et probleemid on sealgi samad, mis meil – piiratud ressursid ja nn väärtuskasvatuse puudulikkus. Korraldajad olid ettekandeplokid väga hästi kokku pannud, nii et igas neist said kokku sarnased teemad, meile järgnes näiteks ettekanne eemaldatud seinamaalide uude arhitektuursesse keskkonda tagasi paigaldamisest, mis tõi välja mitmed huvitavad küsimused, millega meie alles ilmselt peame tegelema hakkama (ja tuleb tunnistada, et ettekanne esitas mitmeidki raskeid küsimusi...).

Enamus ettekandeid aga olid kaks teemat - konserveerimiseetika ja materjalitehnilised uuringud - ühendanud ning mulle näis, et siin oligi konverentsi "alateema" või rõhupunkt. Võibolla oli asi objektis endas – monumentaalkunsti puhul on küsimused rahastusest palju keerulisemad, ja see tingib ilmselt paljud kompromissid, mis tuleb ette võtta, aga paljudes ettekannetes rõhutati just kompromisside olulisust (ressursid vs soovitud tulem), eetiliste küsimuste läbiarutamist, koostööd erinevate osapoolte (kogukond, spetsialistid) vahel, prioriteetide paika panemist jms. Kõige suurema osa moodustas pea iga projekti puhul eeltöö, mis leidis viisi, kuidas minimaalse sekkumise abil ja objekti respektiivalt tema eluiga pikendada. Nii mõnigi lahendus oli leidlikult minimalistlik ja neist oli mõndagi kõrva taha panna.

Tihedatele konverentsipäevadele järgnes ka meelelahutuslik osa. Esimesel õhtul olid kõik osalejad kutsutud 1843. aastast pärinevasse Hakasalmi villasse, kus toimus pidulik vastuvõtt. Hoonet kasutab Helsingi Linnamuuseum, kuid kahjuks ei olnud võimalik parajasti eksponeeritava näitusega tutvuda, kuna õige pea läks

hoogsaks tantsuks ning ajaloolise hoone põrandad vappusid röömsate konverentsitajate jalgade all.

Tantsuõhtu Hakasalmi villas.

Konverentsi teisel päeval oli kõigil võimalik valida endale meelepärane ekskursioon. Valida sai presidendipalee, rahvusraamatukogu, Seurasaari vabaõhumuuseumi, Hietaniemi kalmistu ja Paimio sanatooriumi külastuse vahel, meie valik langes aga Tamminiemi muuseumile, mis oli Soome president Urho Kaleva Kekkoneni residents kuni tema surmani 1986. aastal ja kuulub nüüd Soome Rahvusmuuseumi filiaalide hulka.

Vaade härra Kekkoneni kabinetilauale.

Ehkki visiidil sai näha ka kuulsat Kekkoneni sauna, kus ilmselt on vastu võetud nii mõnigi kaalukas poliitiline otsus, köitis meid eelkõige hoone sisseseadmine majamuuseumiks ja just seetõttu, et selle käigus oli säilitatud hoone uuem kihistus – hoone ise pärineb küll eelmise sajandi algusest, kuid otsustati avada muuseumina 1970-ndate aastate stiilinäitena ning seejuures konserveeriti ja kinnitati mitmeid moodsaid värvikihte. Ehkki sondaažiaknad siin ja seal kinnitasid märksa värvikirevamat siseviimistluse ajalugu, otsustati seina tagasi “triikida” just modernsed värvikihid. Tööd oli tõepoolest olnud palju ning lohutas ka konservaatorite endi suhtumine, mis nentis, et uute ja veel tundmatu käitumisega materjalide puhul ei saagi tulemus olla igavene – siin ja seal oli juba näha tööde kordamise vajadust.

Kokkuvõtvalt oli konverents minu jaoks väga huvitav ja kasulik. Õppisin ise palju uut ja saime tutvustada põhjanaabritele ka seda, millega meie siin tegeleme. Täna ICOM-i võimaluse eest seal osaleda!

Helen Volber
Eesti Kunstimuuseum